1848/49 emlékezete a 176. évfordulón

FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC

KARD ÉS TOLL című műsorral emlékezett meg a Matyóföldi Alkotók és Művészetpártolók Egyesülete (MAME), valamint a Kaptárkövek c. folyóirat szerkesztősége az 1848/49-es eseményekről, melynek a Gépmúzeum Gazdaháza adott otthont 2024. március 15-én délután.

A rendezvény nyitányaként közösen elénekeltük nemzeti Himnuszunkat, melyet Daragó Károly „tiltott hangszeren", tárogatón kísért. *(A tárogató a Rákosi-rendszerben tiltottá vált, de nem csak a hangszer, hanem még a rajta játszott dallamok is; nacionalistának, irredentának bélyegezték meg. A Kádár-rendszer éppen csak megtűrte, a mai rendszer pedig határozottan támogatja, 2015-ben ugyanis hungarikumnak nyilvánították a tárogatót.)*

A szépszámú ünneplő közönséget a MAME elnöke, Csirmazné Cservenyák Ilona köszöntötte, aki röviden szólt az 1849-es mezőkövesdi ütközetről, és megemlítette Kiss Gyula mezőkövesdi szerző „Zászlók" c. színdarabját, mely a helyi eseményekkel kapcsolatos.

A Budai Károly által összeállított 40 perces emlékműsor Sajó Sándor Magyarnak lenni c. versének elhangzásával vette kezdetét, melyben a szerző így sóhajt fel: *„Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:/ Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!* Ám túljutva a borús gondolatokon, arra szólít fel, hogy a magyar rögöt védeni kell az utolsó csepp vérünkig, *„Nagy szívvel, melyben nem apad a hűség, / Magyarnak lenni: büszke gyönyörűség."*

Gyulai Pál, Hazám c. versében így ír: *„Sokszor valál már életedben/Veszendő, oh szegény hazám!/ Tatár, török, német*

gyilkolt/ … S hazánk még csak névben szabad. … De küzdjünk, míg csak egy magyar lesz/ És vérezzünk dicsőn el.„

A pozsonyi csatától (907) kezdve napjainkig a magyarságnak állandó küzdelmet kellett folytatnia fennmaradásáért. Ismerjük nemzetünk küzdelmét a szabadságért. Ez a mai nap is fontos emlékezés az 1848/49-es forradalomra és szabadságharcra. Nemcsak azokról emlékezünk meg, akik karddal harcoltak, hanem azokról is, akik tollal vívták a küzdelmet, mint pl. Arany János, aki a szó erejével akart részt venni a szabadságharcban. Nemzetőr-dal c. toborzó, küzdelemre buzdító versét egy szalontai honvédhadnagy meg is zenésítette, amit a táborozó katonák kezdték énekelni. *„…Nem kerestek engemet kötéllel; /Zászló alá magam csaptam én fel:/ Szülőanyám, te szép Magyarország,/ Hogyne lennék holtig igaz hozzád!…”* A mai műsorban Daragó Károly énekelte el és tangóharmonikán játszott hozzá.

Sorra jelentek meg Arany J. lelkesítő versei a szabadságharc alatt, melyek kitartásra buzdítottak. Ilyen a Legszebb virág című is: *„Szép virág a rózsa…/ De legszebb virág a haza szent szerelme/… öntözzük, locsoljuk ezt a szép virágot!/ Ez gyümölcsöz nekünk édes szabadságot.”* A költemény elszavalása után Daragó Károly elénekelte a Kossuth-toborzót és tangóharmonikán játszott hozzá; majd miután elhangzott Gábor Áron tüzér őrnagy és ágyúöntő mester méltatása, hasonló módon előadta a „Gábor Áron rézágyúja c. közismert dalt is.

Rákóczi, mint a nemzeti szabadság jelképe elevenedik meg Arany J. előtt. *„Ami kevés szabadság a magyarnak még megmaradt, azt az ő fegyvere mentette meg”.* – olvashatjuk Arany tollából. Első történelmi balladájának témája: Rákócziné érsekújvári találkozása a Habsburg fogságban lévő férjével. A bátor asszony a további küzdelmet, a meg nem alkuvást ajánlotta férjének, holott Bécs arra akarta rábírni, hogy férjét beszélje le a harcról. A Rákócziné c. balladát a MAME tagjai párbeszédes formában adták elő.

A szabadságharc, melyért a nemzet oly nagy áldozatot hozott, elbukott. Az osztrákok kegyetlenül megtorolták a jogos felkelést. *„Különös, hogy aki egy magzatját megöli:/ Elvesz pallossal vagy kötélen;/ Aki pedig vadúl legyilkol százakat:/ Halál helyett ezt hallja: éljen!”* – hangzott el a műsorban Tompa Mihály 1848 c. versében.

1857-ben Ferenc József osztrák császár első alkalommal jött Magyarországra. Ebből az alkalomból Arany Jánost is felkérték, hogy írjon egy dicsőítő verset az uralkodóhoz, ám ő azt visszautasította, és helyette megírta a Walesi bárdok c. allegorikus balladát. *„Neved ki diccsel ejtené,/ Nem él oly velszi bárd”* – felel a költő, s felsorolja Ferenc József bűneit: *„Levágva népünk ezrei,/ Halomba mint kereszt,/ Hogy sírva tallóz, aki él:/ Király, te tetted ezt!”*

(Jókai Mór, Petőfi hatására gyorsan a politikai radikalizmus táborába került; 1848 márciusában a pesti ifjúság egyik vezére volt, részt vett a 12 pont megfogalmazásában is. Az ellenzéki álláspontjának feladása (1875) után írói pályáján is fordulat állt be. A múlt szabadságharcait társadalmi tartalmuktól megfosztva, mint romantikus kalandokat eleveníti fel és külsőségesen ábrázolja. Elkezdett rajongani a Monarchiáért és különösen Rudolf trónörökös személye iránt. Egykori barátaitól elfordult, Petőfi már korábban meg is tagadta őt.)

Jókai, „pálfordulása” után írta a Mártzius 15-dikén c. versét, melyben így ír: *„Ki emlékezik e névre?/ Petőfinek hítták, vagy mi?/ Sok megváltozott azóta:/ Jobb lesz annak békét hagyni,/ Ami most húsz éve történt/ – Mártzius 15-dikén”.*

Szabadságharcosok rejtegetésének vádjával Madáchot 1852-ben elfogták és csaknem egy évig tartó vizsgálati fogságban tartották. Szabadsághéború c. versében így fogalmazott: *„Mint villám valál, fényes, rövid./ Nem tudni honnan, nem tudni hová,/ Azt sem tudnók, voltál-e igazán?/ Ha a rom, mit hagyál, nem mondaná.”*

A magyar nemzet legnagyobb sorstragédiája, a gyalázatos béke-diktátum utáni időkben is, a költők visszaemlékeznek a szabadságharcra, ébren tartva a magyar nemzetben a szabadság utáni vágyat.

Juhász Gyula 1924-ben írta a „48 március 15.” című versét. *„Ó, régi szép est… tündöklő siker,/ Mikor jön egyszer hozzád fogható, /Dicsőséged az egekig ível,/ A deszkáidon tetté vált a szó….”* (Ez a költemény arról szól, hogy mi történt 1848. március 15-én a Nemzeti Színházban. E nap estéjére a „Két anya gyermeke” c. bulvármű volt kitűzve. Azonban a nap eseményei miatt műsorváltozás történt: Bajza József igazgató elrendelte, hogy Katona József darabját, a Bánk Bánt kell játszani. Az előadás már elkezdődött, amikor megérkezett a színházba a Táncsics Mihályt kiszabadító tömeg. Kikövetelték, hogy a színészek inkább énekeljék el a Rákóczi indulót. Végül felcsendültek a „Meghalt a cselszövő” hangjai a Hunyadi László operából, s közben az emberek Metternichet átkozták. A vers utolsó strófája arra utal, hogy a színpadon a közönség szeme láttára szeretett egymásba Jókai Mór és Laborfalvi Róza. Jókai azzal a sokasággal érkezett a színházba, akik kiszabadították Táncsicsot.)

Dr. Pázmándy László „Segesvár alatt”, valamint Budai Gábor „Elhulló szabadság, elhaló harc” című műve zárta a költemények sorát.

Abban a reményben, hogy az elődökhöz híven mindig lesznek hősök, akik akár életüket is hajlandók feláldozni a hazáért, meggyújtottunk egy gyertyát, s valamennyi résztvevővel, Daragó Károly tárogató kíséretével, elénekeltük a Szózatot.

A műsor szereplői voltak: Budai Károly, Daragó Károly, Dinyési János, Kisné Dudás Mária, Petrán Benedek és Takács Istvánné.

Az irodalmi műsor után a Kaptárkövek c. bükkaljai folyóirat legfrissebb számát – amely már az 50. megjelenés –, a lap felelős kiadója, Dr. Pázmándy László mutatta be.

Az orgánum főszerkesztője, Sebe Imre elmondta, hogy a szerkesztőség 2022. év végén elhatározta, hogy évente egyszer találkoznak az olvasókkal, úgy, mint a mai napon is. Arról is döntést hoztak, hogy megalapítják a „Kaptárkő-díjat”, amit azoknak az önkénteseknek ítélnek oda, akik sokat tettek a vidék kultúrájáért. Az idén ezt az elismerést Hajdu Imre érdemelte ki, aki a Kaptárkövek főszerkesztője volt a kezdetektől 2022-ig. Egy rövid ideig a Mezőkövesdi Újságot is szerkesztette, s mintegy félszáz könyvnek is a szerzője. A laudáció keretében elhangzottak a díjazott életének és munkásságának főbb állomásai.

Hajdu Imre megköszönte a díjat és megosztotta gondolatait a hallgatósággal; beszélt tájhazaszeretetéről és pályájáról. „*Az írás szép, hasznos, de veszélyes, mert sokan visszaélnek vele. Örülök, hogy már nem vagyok hivatásos újságíró*.” – mondta. Szólt még fiatalkori éveiről, emlékeiről, a Kaptárkövek-folyóirat megszületéséről, valamint jövőbeni terveiről is.

Az összejövetel végén megemlékeztünk a nemrég elhunyt barátunkról, Dr. Szedresi Istvánról, aki MAME-tag, s egy időszakban az egyesület alelnöke is volt. Rendszeresen jelentek meg írásai a Kaptárkövekben.

Patkós Attila egri előadóművész elszavalta Dr. Pázmándy László versét az elhunyt barátra emlékezve. Meghallgattuk Dr. Árvai Judit „Kereslek” c. költeményét saját előadásában.

Csirmazné Cservenyák Ilona megköszönte a részvételt és emlékeztette a jelenlévőket, hogy Dr. Szedresi István temetése április 22-én lesz Poroszlón.

Végül a Gépmúzeumból átsétáltunk a Hadasba, ahol az Ágasfás Ház udvarán lévő Petőfi körtefájánál koszorút helyeztünk el a Matyó Kertbarát Egyesület kezdeményezésére.

A szereplők

Sebe Imre

Csirmazné Cservenyák Ilona

Hajdu Imre

Patkós Attila

A fotókat Szlovák Sándorné készítette.

K. Dudás Mária